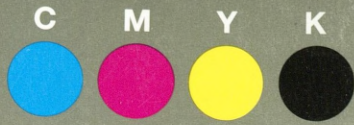
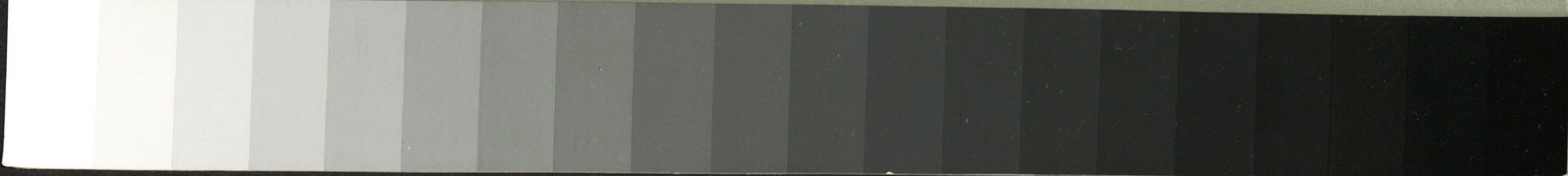

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~Do użytku
wyłącznie~~

~~WYKŁAD~~

Egz. Nr 1

Płk doc. dr Teofil WÓJCİK

WSPÓŁCZESNE ZASADY WALKI

Wykład

48682

WARSZAWA

1986

42 2006

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~Do czytania~~
~~kolbowego~~

~~100000~~

Egz. Nr 1

Płk doc. dr Teofil WÓJCIK

WSPÓŁCZESNE ZASADY WALKI

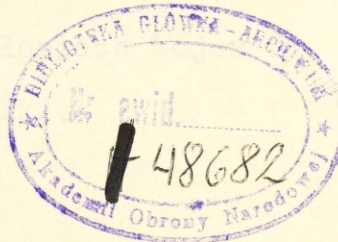
Wykład

WYDZIAŁ WOJSK LADOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGOLNEJ

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 54305

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
Egz. nr 1.

płk doc.dr Teofil WÓJCIK

WSPÓŁCZESNE ZASADY WALKI

/wykład/

Układ wykładu:

Wstęp

1. Rola i miejsce taktyki w sztuce wojennej.
2. Przedmiot taktyki - walka.
3. Struktura współczesnej taktyki.
4. Współczesne zasady walki.
5. Znaczenie zasad walki w działaniach bojowych.
6. Stosowanie głównych zasad walki.

Zakończenie.

Wykaz literatury.

Wykaz pomocy naukowych.

Wstęp

Walka jako zjawisko złożone opiera się na żelaznych regułach, zasadach adekwatnych do danego stanu rozwoju techniki bojowej i sposobów jej wykorzystania. Stąd też zasadom walki warto poświęcić nieco więcej uwagi. Jest to zrozumiałe, bowiem dziś nie wystarcza już tylko sama znajomość przez dowódców i oficerów sztabu głównych zasad walki, muszą oni również umiejętnie stosować /wykorzystywać/ te zasady we wszystkich rodzajach i formach walki.

Wypada na początku wykładu przypomnieć strukturę taktyki i przedmiot jej badań, jakim jest walka.

1. Rola i miejsce taktyki w sztuce wojennej

W systematyce nauk wojskowych taktyka stanowi, obok strategii i sztuki operacyjnej, jedną z najstarszych i głównych dyscyplin naukowych sztuki wojennej. Jest to najbardziej znana dziedzina wiedzy wojskowej.

Gen.armii Wojciech Jaruzelski określając sztukę wojenną jako dziedzinę profilującą całość nauki wojennej stwierdził: "Teoria sztuki wojennej, a więc strategia, sztuka operacyjna i taktyka stanowi przy tym również niejako uniwersalny język, niezbędną integrującą platformę dla coraz liczniejszych specjalistów różnych działów wiedzy wojskowej..."^{1/}

To właśnie taktyka jest tym głównym działem sztuki wojennej, który integruje cały proces szkolenia bojowego. Teoretyczne i praktyczne zalecenia /zasady/ taktyki wykorzystują wszyscy żołnierze - od pojedynczego żołnierza do najwyższego kierownictwa /dowództwa/.

---

^{1/} W. Jaruzelski, Wielostronna zależność między nauką a obronnością, Żołnierz Wolności z 14.12.1972 r.

Taktykę "uprawia" ponad 95% stanu osobowego wojsk. Oto jeszcze jeden powód przemawiający za nadaniem taktyce wysokiej rangi i podniesienia poziomu "edukacji taktycznej" na wszystkich szczeblach dowodzenia. Chodzi bowiem o to, aby ten "uniwersalny język", jak to stwierdził gen. armii Wojciech Jaruzelski, został jak najlepiej opanowany nie tylko przez wszystkich dowódców i oficerów pionu ogólnowojskowego, ale także wszystkich specjalistów i oficerów pozostałych rodzajów wojsk i służb.

Wynikają stąd wysokie wymagania, które stawia się w toku szkolenia dowódców i sztabom szczebla taktycznego. Muszą oni znać wszechstronnie nie tylko teorię taktyki zasady walki, ale i metody szkolenia taktycznego; umieć przygotowywać pododdziały, oddziały i związki taktyczne do prowadzenia aktywnych, zdecydowanych działań bojowych na współczesnym polu walki w warunkach stosowania różnorodnych systemów rozpoznawczo-uderzeniowych i innych środków rażenia o dużej celności.

Podstawowym kryterium określającym charakter pola walki jest zastosowanie lub brak broni jądrowej. Należy przyjąć, że broń ta jest i pozostanie głównym środkiem rażenia. Potwierdzają ten pogląd ostatnie przedsięwzięcia i doktryny Stanów Zjednoczonych. Tak więc, rozpatrując warunki przyszłego pola walki, trzeba uwzględniać obecność na nim broni jądrowej, ewentualnie stałą gotowość do jej użycia. Fakt ten wywiera wpływ na rozwój teorii taktyki, na jej strukturę i miejsce w sztuce wojennej.

Role i miejsce taktyki w sztuce wojennej określa się najczęściej ciężarem właściwym walki w rozwiązywaniu zadań bitwy i operacji. Taktyka będąc podporządkowana strategii i sztuce operacyjnej zawsze w sposób istotny wpływała na sposoby prowadzenia działań bojowych w różnej skali, zwłaszcza na powodzenie operacji armijnych.

Współzależność taktyki od pozostałych dyscyplin naukowych sztuki wojennej, w miarę rozwoju sztuki operacyjnej, nieprzerwanie zmieniała się i doskonaliła. Różne było więc miejsce i rola taktyki w sztuce wojennej w różnych etapach jej rozwoju. Współcześnie sztuka operacyjna wyznacza taktyce cele i zadania, określa kierunki jej rozwoju. Współzależność między strategią i sztuką operacyjną a taktyką nie jest jednostronna, bowiem taktyka również wpływa na rozwój tych dwóch dyscyplin sztuki wojennej. Nie oznacza to, że sztuka operacyjna i strategia ograniczają rozwój taktyki. Nadal siły i środki taktyczne decydują o ostatecznym rozbiciu sił przeciwnika na polu walki i opanowaniu jego terenu.

2. Przedmiot taktyki - walka

We współczesnym, ogólnym znaczeniu przez pojęcie "taktyka" rozumiemy sposób, metodę działania wojsk w walce, mającej doprowadzić do osiągnięcia określonego celu. Taktyka jest więc dyscypliną naukową wyodrębnioną ze sztuki wojennej przede wszystkim ze względu na przedmiot badań jakim jest walka /bój/.

Taktyka jako dyscyplina naukowa spełnia dwojaką funkcję:

- po pierwsze - bada walkę w ogniwie najniższym, wykrywa zatem prawidłowości i formułuje twierdzenia, hipotezy i zasady. Jest to teoretyczny aspekt taktyki;
- po drugie - wypracowuje na tej podstawie reguły praktycznego postępowania /działania/ w walce, które ujmowane są następnie w treści regulaminów i odpowiednich instrukcji. W praktycznym aspekcie taktyka zajmuje się przygotowaniem, prowadzeniem i zabezpieczeniem walki.

Najczęściej kojarzy się nam taktyka w sensie dydaktycznym, rozumiana jako przedmiot szkolenia /nauczania/, integrujący wszystkie przedmioty szkolenia bojowego i technicznego wojsk. Tworzy ona w ten sposób określony system szkolenia wojsk i dowództw oraz kształcenia kadr dowódczo-sztabowych w akademiach i wyższych szkołach oficerskich. Jak z powyższego wynika taktyka stanowi nadrzędny, główny przedmiot integrujący i wiążący spójnie pozostałe przedmioty szkolenia /nauczania/ bojowego we wszystkich jednostkach wojskowych wojsk lądowych i innych rodzajach sił zbrojnych.

Ze względu na zakres stosowania zasad, form i sposobów prowadzenia walki, taktyka różni się od strategii i sztuki operacyjnej większą szczegółowością rozpatrywanych problemów współczesnego pola walki. Stąd też zasady walki realizują wszyscy dowódcy i żołnierze w stopniu ich dotyczącym.

Wspominano już, że przedmiotem taktyki jest walka, która na przestrzeni historii wojen ulegała ciągłym przeobrażeniom. Szczególnie głębokie przemiany w charakterze i sposobach prowadzenia walki nastąpiły po wyposażeniu wojsk w broń rakietowo-jądrową, a ostatnio w nową broń konwencjonalną - systemy łączące w sobie funkcje rozpoznania /wykrywania/ i natychmiastowego uderzenia /niszczenia/ w postaci tzw. systemów rozpoznawczo-uderzeniowych,

W zależności od miejsca stoczenia walki i zaangażowanych w niej sił i środków rozróżnia się walkę: lądową, lądowo-powietrzną, powietrzną, przeciwpowietrzną i morską. Do szczególnych rodzajów walki zalicza się walkę radioelektroniczną i psychologiczną. Swoistą zaś postacią walki, w której nie dochodzi do bezpośredniego starcia zbrojnego /dwóch stron/ można zaliczyć walkę geofizyczną, meteorologiczną, psychologiczną i radioelektroniczną.

Walka lądowa i lądowo-powietrzna z natury rzeczy ma charakter ogólnowojskowy /brońi połączonych/. Jest rezultatem działań bojowych różnych rodzajów wojsk i służb przede wszystkim wojsk lądowych przy udziale innych rodzajów sił zbrojnych zarówno własnych, jak i nieprzyjaciela. Ogólnowojskowy charakter walki wynika więc z kompleksowej integracji wysiłków wszystkich rodzajów wojsk i służb zarówno w wymiarze lądowym, jak i powietrznym, a ostatnio także w eterze, co nadaje jej również charakteru radioelektronicznego.

Jak z tego wynika we współczesnej walce biorą udział związki taktyczne, oddziały i pododdziały różnych rodzajów wojsk, kierując się w walce ogólnymi i swoistymi specjalistycznymi zasadami walki. Stąd też wynik walki nie może być efektem tylko jednego z nich, zależy od wszystkich rodzajów wojsk i ich wspólnego działania. Zależność ta nadaje walce i charakteru "ogólnowojskowego".

Ustanowienie takich współzależności, które łączą wysiłki wszystkich rodzajów wojsk i służb spowodowała w taktyce wyodrębnienie "taktyki ogólnej" jako nadbudowy promieniującej na taktyki wszystkich innych rodzajów wojsk danego rodzaju sił zbrojnych /np. wojsk lądowych/. Taktyka ogólna wojsk lądowych określa dla rodzajów wojsk i służb ogólne zasady, harmonizuje ich działania w walce ogólnowojskowej.

3. Struktura współczesnej taktyki

W toku historycznych doświadczeń wyodrębniła się w taktyce ogólna teoria taktyki, jako integrująca i koordynująca nadbudowa teorii taktyki rodzajów sił zbrojnych oraz metodologia badań taktyki. Ogólna teoria taktyki obejmuje problemy naukoznawstwa i zasady walki /taktyki/.

W miarę rozwoju sił zbrojnych z taktyki wyodrębniły się taktyka wojsk lądowych, wojsk lotniczych, wojsk OPK, marynarki wojennej

i obrony cywilnej. Wymienione rodzaje sił zbrojnych mają i uprawiają zarówno sztukę operacyjną, jak i taktykę, którą określa się jako taktykę ogólną, np. taktykę ogólną wojsk lądowych, taktykę ogólną wojsk lotniczych itp. Wynika to z prostej zależności polegającej na tym, że walka ogólnowojskowa /lądowa i lądowo-powietrzna/ prowadzona jest wspólnymi siłami wszystkich lub wielu rodzajów wojsk wchodzących w skład danego rodzaju sił zbrojnych /wojsk lądowych/, a także przy udziale innych rodzajów sił zbrojnych.

W ramach taktyki każdego rodzaju sił zbrojnych występuje taktyka ogólna i tyle taktyk poszczególnych rodzajów wojsk, ile jest w danym rodzaju sił zbrojnych rodzajów wojsk i służb. Dla przykładu w taktyce wojsk lądowych występują, oprócz taktyki ogólnej, taktyka wojsk zmechanizowanych, pancernych, powietrznodesantowych, desantowych, wojsk raketowych i artylerii, wojsk OPL itp., Wszystkie taktyki rodzajów wojsk uwzględniają nadrzędność ustaleń taktyki ogólnej swojego rodzaju sił zbrojnych.^{2/} Niekiedy próbuje się taktykę ogólną utożsamiać z taktyką wojsk lądowych lub z taktyką wojsk zmechanizowanych i pancernych, stanowiących trzon wojsk lądowych. Na problem ten zwraca uwagę B.Chocha stwierdzając: "Spotyka się czasem twierdzenie, że taktyka wojsk lądowych stanowi właśnie taktykę ogólną, jak również pogląd, że taktyka ogólna wojsk lądowych to nic innego jak taktyka wojsk pancernych i zmechanizowanych..."^{3/}

Z przedstawionych rozważań wynika, że teoria taktyki każdego z rodzajów sił zbrojnych, a w nich każdego rodzaju wojsk i służb,

---

^{2/} Por. A. Madejski, Nauka wojenna, Warszawa 1981, s. 158.

^{3/} B. Chocha, Rozważania o taktyce, Warszawa 1982, s. 20.

stanowi swoisty zbiór zasad, reguł i uogólnień doświadczeń, podbudowanych niezbędnymi uzasadnieniami, a także wiedzą zaczerpniętą z szeregu innych nauk. Teoria ta ulega ciągłemu rozwojowi i doskonaleniu w wyniku wdrażania jej w wojskach. Powstaje w ten sposób w ramach taktyki, jako dyscypliny naukowej, skoordynowany i zhierarchizowany system specjalności i podspecjalności naukowych. Ten swoisty zbiór teorii poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, rodzajów wojsk i służb w formie zasad, reguł i uogólnień oraz norm znajduje odbicie w treści regulaminów walki i instrukcjach poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk oraz w innych dokumentach normatywnych.

4. Współczesne zasady walki

Zasady walki stanowią ogólne naukowo-uzasadnione normy, reguły i zalecenia organizowania i prowadzenia walki. Powstały w wyniku aktywnej, twórczej i racjonalnej działalności dowództw i teoretyków wojskowych, a także uogólnienia doświadczeń wojennych i naukowego przewidywania rozwoju sposobów prowadzenia walki na przyszłym polu walki.

Współczesne zasady walki odnoszą się do związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów ogólnowojskowych. W odniesieniu do innych rodzajów wojsk nabierają szczególnych, często poszerzonych treści, odnoszących się ściśle do danego rodzaju wojsk.

Wiele zasad walki sformułowanych i stosowanych przez wybitnych dowódców /wodzów/ przetrwało w różnych zapisach w formie instrukcji, podręczników, książek itp. Niektóre z nich powstałe w okresie wojen napoleońskich są nadal aktualne, np. zasada: "manewrować" /chodzić/ oddzielnie, ale bić /uderzać/ razem"; "masować siły na decydujących

kierunkach; " zaskoczenie jest pierwszym krokiem do zwycięstwa" itp.

Wnikliwa analiza historii wojen prowadzi do wniosku, że w różnych okresach historycznych liczba i treść zasad walki zmieniała się. Niektóre zasady walki, zwłaszcza niektóre rodzaje zabezpieczenia działań bojowych stawały się niejako treścią walki, np. do niedawna obowiązywała powszechnie tzw. "obrona przeciwpancerna" jako rodzaj /element/ zasady "zabezpieczenie działań bojowych". Dziś we wszystkich armiach świata stanowi treść walki, jest niejako "kością" obrony, traktowana jako normalna działalność przeciwpancerna /bojowa/ w każdym rodzaju walki.

Świadczy to o zmienności zasad walki, o tym, że ich treść ulega ciągłemu przewartościowaniu stosownie do warunków w jakich one obowiązują. Zależą one głównie od warunków pola walki i od rozwoju środków walki. Również i obecnie obowiązujące zasady walki będą ulegać zmianie, będą przyjmować nową treść lub powstawać zupełnie nowe. Należy przypuszczać, że wraz z rozwojem techniki laserowej powstaną prawdopodobnie laserowe, jak też inne środki walki, co wymagać będzie wprowadzenia nowego rodzaju /elementu/ zabezpieczenia bojowego np. "obrony przed systemami laserowymi". Podobnie było z walką radioelektroniczną po wprowadzeniu do wojsk środków walki radioelektronicznej.

Przewidywanie zmian niektórych zasad walki o dużym prawdopodobieństwie sprawdzenia się na przyszłym polu walki jest niezwykle trudne, ale konieczne, zważywszy, że trzeba szkolić wojska w czasie pokoju do działań na przyszłym, perspektywicznym polu walki.

Po tym krótkim rysie rozwoju zasad walki można przejść do omówienia ich znaczenia i charakterystyki. Obecnie obowiązują następujące zasady walki: cel walki; zdolność bojowa wojsk; aktywność i ciągłość działań; zaskoczenie; współdziałanie; ześrodkowanie

sił i środków oraz skupianie wysiłków dla wykonania zadań głównych w decydującym miejscu i czasie; manewr; uwzględnianie i wykorzystanie czynnika moralno-politycznego i psychologicznego w interesie wykonania postawionego zadania; zabezpieczenie działań bojowych; stanowcze i ciągłe dowodzenie.

5. Znaczenie zasad walki w działaniach bojowych

Zasady walki spełniają niezwykle ważną rolę w działalności dowództw, sztabów i wojsk. Stanowią one dla dowódców niejako drogowskaz postępowania w walce. Stąd też nie wystarczy znać zasady, trzeba posiadać umiejętność ich stosowania. W walce mamy bowiem do czynienia nie tylko z nieprzyjacielem, ale także z przestrzenią /terenem/ i czasem; przy czym z nieprzyjacielem mądrym, przebiegłym, dysponującym również nowoczesną techniką bojową wykorzystywaną też zgodnie z zasadami walki. Wynika stąd konieczność znajomości zasad walki zarówno wojsk własnych, jak i stosowanych przez nieprzyjaciela. Regulaminy walki /określające zasady walki/ zobowiązują dowódców wszystkich szczebli do ich stosowania we wszystkich rodzajach walki. Znajomość zasad i umiejętność twórczego ich zastosowania stanowi nie tylko postawę sprawnego planowania walki i przygotowania do nich wojsk, lecz także podstawę sukcesu ich działania.

Zasady walki odgrywają zawsze istotną rolę w podejmowaniu decyzji i jej realizacji. Warto przy tym podkreślić, że o ile w ostatecznym sformułowaniu decyzji nie muszą się mieścić w jej treści wszystkie zasady walki, to w procesie podejmowania decyzji powinny one być zawsze wnikliwie uwzględniane i rozpatrywane. Powstała w ten sposób decyzja jest selekcją składowych oceny sytuacji pod kątem stosowania zasad walki.

Wypracowując zatem decyzję dowódca powinien uwzględnić w tym procesie wszystkie główne zasady walki, a mianowicie:

a/ w analizie zadania, oprócz analizy otrzymanego zadania należy dogłębnie przeanalizować cel jako zasadę walki. Zrozumienie celu walki i zadania bojowego ułatwia znacznie ocenę sytuacji;

b/ w ocenie sytuacji, zwłaszcza jej poszczególnych elementów - oprócz przyjętych ustaleń - powinny być uwzględnione następujące zasady walki:

- w ocenie sił nieprzyjaciela i własnych - zdolność bojowa, stan moralno-polityczny i dyscyplina, możliwość ześrodkowania sił i środków w decydującym miejscu i czasie, aby uzyskać niezbędną przewagę, manewr, współdziałanie; i^wreszcie możliwość zachowania ciągłości działań;

- w ocenie sąsiadów - ich zdolność bojową, współdziałanie z nimi, zabezpieczenie bojowe oraz możliwości manewru;

- w ocenie terenu - warunki do tworzenia przewagi i zaskoczenia, sposób ześrodkowania sił i środków, a stąd utworzenie odpowiedniego zgrupowania uderzeniowego możliwości manewru wojskami, sprzętem i ogniem oraz możliwość zachowania ciągłości działań;

c/ w decyzji:

- w zamiarze dowódcy mieszczą się takie główne zasady walki, jak:

ześrodkowanie sił i środków /ugrupowanie/, przewaga i manewr;

- kolejne punkty meldunku decyzji dotyczą wyłącznie zasad walki, np. "współdziałanie" mieści się w organizacji współdziałania, a "zabezpieczenie" walki - w organizacji zabezpieczenia działań bojowych.

W procesie szkolenia taktycznego wojsk, dowódców i sztabów nie można ograniczać się tylko do podawania zasad walki oraz pojęć w postaci definicji bez podbudowy merytorycznej, bez szerszej analizy

treści. W procesie szkolenia /nauczania/ dowództw i wojsk trzeba uczyć prawidłowego posługiwania się określonymi pojęciami i kategoriami taktycznymi, uczyć pełnej wykładni poszczególnych zasad walki oraz określonych regulaminów i instrukcji z zakresu taktyki; przy czym nie może to być tylko nauczanie formalne "wiedzy regulaminowej". Trzeba zawsze dogłębnie wyjaśniać i nauczać rozszerzonego zakresu treści poszczególnych zasad i pojęć taktycznych, eksponować ich skomplikowane, niejednokrotnie wieloznaczną treść /strukturę/, stwarzać warunki do opanowania istoty problemu. Trzeba też pamiętać, że samymi tylko "zasadami walki" nie osiąga się sukcesu w walce. Konieczna jest twórcza inwencja i umiejętność ich stosowania, a także skalkulowane też ryzyko.

Realizacja celów szkolenia taktycznego w okresie pokoju, a celów i zadań bojowych w walce, w czasie wojny zależy od tego, czy nauczy się dowódców i oficerów sztabu myśleć kategoriami taktyki i właściwie stosować określone zasady walki. Taka możliwość istnieje pod warunkiem, że - po pierwsze - zasady walki będą w centrum uwagi wszystkich dowódców, oficerów sztabu i szkolnych; po drugie - jeśli będzie się je twórczo stosować w walce. Stąd konieczna jest duża elastyczność w doborze wymagań regulaminu walki.

6. Stosowanie głównych zasad walki w działaniach bojowych

Jak z tego wynika, współczesne zasady walki trzeba nie tylko poznać, ale też zdawać sobie sprawę z ich znaczenia i wpływu na działalność dowódców i oficerów sztabu, zwłaszcza w procesie wypracowania decyzji i kierowania walką.

Niektórym zasadom walki, zwłaszcza przewadze poświęca wiele uwagi płk prof.dr K.Nożko w swojej książce: O przewadze. Ciekawe

i oryginalne rozważania tej problematyki pozwolą Wam szerzej poznać przewagę i sposoby jej tworzenia zarówno w natarciu, jak i obronie.^{4/}

W dalszej części wykładu zostaną przedstawione tylko niektóre główne zasady walki, ich charakterystyka i zakres stosowania w działaniach bojowych.

Jedną z zasad walki będącej nadal na "warsztacie" to współdziałanie, które jest nieodłącznym atrybutem każdej walki, każdego działania. To właśnie ta zasada nadała walce charakter ogólnowojskowy. Przy zwiększającej się liczbie uczestników realizujących wspólne zadania współdziałanie staje się coraz ważniejsze. Z drugiej strony potęgują się trudności w jego organizacji i realizacji. Przede wszystkim na szczeblach taktycznych zachodzi potrzeba ścisłego uzgodnienia działania różnych rodzajów wojsk, działających w środowiskach lądowym, powietrznym, a niekiedy wodnym /morskim/, a wyposażonych w różnorodny sprzęt i środki walki w odmiennych zasadach działania i możliwościach bojowych. W celu zapewnienia skuteczności współdziałania w tych warunkach opracowuje się obecnie w jednostkach i sztabach metodykę organizacji współdziałania. Stąd też problemu tego nie rozwijam.

Zasada ześrodkowania sił i środków oraz wysiłków w celu wykonania zadań głównych w decydującym miejscu i czasie dla zapewnienia uzyskania przewagi nad przeciwnikiem wiąże się z koniecznością podejmowania ryzyka osłabienia kierunków innych /drugorzędnych/ i spowodowania zbyt wielkiego zagęszczenia wojsk. Jeśli ześrodkowanie sił i środków nastąpi nieoczekiwanie dla przeciwnika uzyskuje się

---

^{4/} Por. ppłk dr. Z. Galewski, Potrzeby i możliwości tworzenia przewagi w działaniach zaczepnych ZT, Myśl Wojskowa nr 5/1984, s.16-25 oraz płk dr M. Socała, Przewaga w działaniach zaczepnych ZT, Myśl Wojskowa nr 7/1984, s.29.

zaskoczenie, z którego wynika kolejna korzyść. Powstają wtedy warunki bicia silniejszego w całości, ale znacznie słabszego w decydującym miejscu przeciwnika.

Od czasu wprowadzenia do uzbrojenia wojsk broni jądrowej zasada ta jest wewnętrznie sprzeczna z zasadą rozśrodkowania; pierwsza zaleca masowanie sił i środków do wykonania głównych zadań; druga - nakazuje rozśrodkowanie, nie tworzyć opłacalnych celów dla broni jądrowej nieprzyjaciela.

Nie tylko broń jądrowa zagraża masowaniu sił i środków w określonym miejscu i czasie. Proces gromadzenia odpowiednich sił /zgrupowań uderzeniowych/ w celu stworzenia przewagi ogólnej /bezwzględnej/ lub lokalnej /względnej/ jest obecnie zagrożony systemami rozpoznawczo-uderzeniowymi, np. typu Assault Breaker i innych.

Aktywność i ciągłość działań bojowych, to kolejna zasada walki wymagająca nowej, współczesnej wykładni. Techniczne możliwości sprzętu spowodują, że bez względu na porę doby, walka toczyć się będzie nieprzerwanie. W sferze taktyki może to spowodować zmiany w gospodarowaniu odwodami i drugim rzutem. Etapy działań, mierzone często czasem /mówimy: dzień walki, doba walki/ są już określone wyłącznie stawianymi i wykonywanymi zadaniami, polegającymi na rozbiciu /zniszczeniu/ przeciwnika jednocześnie na całej jego głębokości ugrupowania taktycznego /operacyjnego/ oraz opanowaniu jego terenu na określonej głębokości.

Wzrośnie też znaczenie gotowości wojsk do odparcia uderzeń, gdyż mogą one być wykonywane o każdej porze. Rozwiązania wymaga także problem organizacji obrony, czy też przygotowania wojsk do natarcia - czynności wykonywane zwykle pod osłoną nocy. Poszukiwać trzeba nowych rozwiązań zmierzających do likwidacji wpływu na

ciągłość działań takich czynników, jak pora roku, terenu i pogoda. Przewiduje się, że w dążeniu do uzyskania zaskoczenia wojska posiadając duże możliwości techniczne, trakcyjne i ogniowe wzmagać będą w tych warunkach natężenie walki, działań bojowych.

Manewr jest kolejną ważną zasadą walki. Wyposażenie wojsk w nowoczesne środki walki, zwłaszcza broń jądrową i systemy rozpoznawczo-uderzeniowe nie pozostają bez wpływu na manewr, na jego cel, treść i charakter. Im doskonalsze środki walki i większa mechanizacja wojsk, tym większą rolę odgrywa on w walce. Staje się on obecnie czymś oczywistym, to właśnie manewr i współdziałanie nadają współczesnej walce znanych cech takich, jak: gwałtowność i szybkość zmian sytuacji, dużą głębokość i rozmach natarcia oraz duży dynamizm działań.

Powyższe cechy walki dowodzą, że manewr w połączeniu z ogniem i uderzeniem, stanowi integralną część każdej walki, Jego treść ulegać będzie ciągłemu wzbogaceniu i przewartościowaniu. Stąd też współczesna interpretacja tej zasady walki musi być bardziej elastyczna, uwzględniać większą dynamikę i rozmach manewru.

W historii wojen znanych jest wiele przykładów świadczących o tym, że sukces w walce odnosiły te pododdziały, oddziały i związki taktyczne, które zdołały zająć dogodne położenie w stosunku do przeciwnika i stosowały manewr ogniem, środkami i siłami w celu zmuszenia go do walki w niedogodnych dla niego warunkach. To właśnie manewr "torował" i nadal stanowi główny atrybut osiągnięcia celu walki, rozbicia nieprzyjaciela i osiągnięcia w niej sukcesu.

W dalszych rozważaniach przez pojęcie manewr rozumieć będziemy zorganizowany ruch sił i środków stwarzających najdogodniejsze warunki działań oraz umożliwiający skuteczne ich wykorzystanie.

Stosuje się manewr: uderzeniami jądrowymi, ogniem i wojskami w celu stworzenia sprzyjającej sytuacji do wykonania decydujących uderzeń na nieprzyjaciela.

Według współczesnych poglądów i wymagań regulaminu walki do zasadniczych rodzajów manewru wykonywanego wojskami zalicza się: oskrzydlenie, obejście i wycofanie. Jeśli pierwsze dwa rodzaje manewru prowadzą do okrążenia nieprzyjaciela, to ostatni - wycofanie ma na celu wyprowadzenie wojsk własnych spod uderzeń przeważających sił nieprzyjaciela, zyskanie na czasie i zajęcie dogodnej rubieży. Warto przypomnieć, że wycofanie dawniej zaliczano do rodzaju działań bojowych, a niekiedy też do formy obrony.

Znaczenie manewru, jego nowoczesny wyraz w tworzeniu przewagi przejawia się w dwóch aspektach:

- pierwszy - przewagę wojska mogą tworzyć według znanej zasady: "Przegrupowywać się /maszerować/ oddzielnie, uderzać razem". Ta metoda tworzenia przewagi "w ruchu" realizowana jest obecnie na wszystkich szczeblach taktycznych;
- drugi - od czasu wprowadzenia nowych elementów takich, jak oddziały rajdowe i oddziały desantowo-szturmowe tworzy się przewagę według zasady: "Przegrupowywać się /maszerować/ razem, uderzać /bić/ oddzielnie". Ten sposób manewru mogą realizować nie tylko wymienione elementy ugrupowania, ale także pierwszy i drugi rzut w natarciu w celu sprowokowania nieprzyjaciela swoją masą i siłą aby "uruchomił" on swoje odwody, "odkrył" swoją siłę /mocną i słabą stronę swojej obrony/. Ten sposób natarcia oznacza - uderzać w słabe miejsca nieprzyjaciela, bić go częściami.

Zabezpieczenie działań bojowych. To już nie tylko jedna z ważnych zasad walki, ale także istotna część procesu organizacji

każdej walki. Dla nadania tej zasadzie większej rangi i traktowania jej w sposób kompleksowy często dodaje się przymiotnik "wszechstronne" zabezpieczenie działań bojowych. Zakres i treść tej zasady są tak rozległe i różnorodne, że zachodziła konieczność podzielenia jej na trzy oddzielne części, działły:

- zabezpieczenie bojowe;
- zabezpieczenie techniczno-specjalne;
- zabezpieczenie tyłowe.

x x

x

Z tego krótkiego "przeglądu" zasad walki wynika, że odnoszą się one zarówno do warunków działań bojowych prowadzonych z użyciem broni jądrowej, jak i bez jej użycia. Stanowią one obiektywną podstawę racjonalnej i twórczej działalności dowódców i oficerów sztabu oraz działania wojsk w walce.

.....

LITERATURA

A. Obowiązkowa:

1. Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL, nr bibl. Pf 21910.
- ~~2. Podręcznik, Działania bojowe pułku i dywizji /w druku/.~~
3. W.Sawkin, Podstawowe zasady sztuki operacyjnej i taktyki, nr bibl. P/3222.
- ~~4. K.NOŻKO, Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej, nr bibl. P/3211.~~

B. Materiały studyjne:

1. C.Clausewitz, O wojnie, nr bibl. P/517.
2. B.Chocha, Rozważania o taktyce, nr bibl. P/3753.
- ~~3. E.Middeldorf, Taktyka w kampanii rosyjskiej, Warszawa 1961, nr bibl. P/269.~~
4. S.Koziej, W.Łaski, R.Sznajder, Teren i taktyka, nr bibl. P/3626.

S. Mossor: Sztuka wojenna w warunkach
nowoczesnej wojny. Leningrad 1958

A. Modylski: Neutralna wojenna

2. Golewski: Organizacja powożenia

Zbierane (pod red. Rerzičenko). Tolstoj

POMOCE NAUKOWE

A. Schematy:

- 1. Przedmiot badań taktyki ogólnej - nr bibl. Pf 6873.
- 2. Przedmiot i struktura taktyki - nr bibl. Pf 6870.
- 3. Taktyka jako dyscyplina naukowa sztuki wojennej - nr bibl. Pf 6874.

B. Slajdy

- 1. Podstawowe zasady walki nr bibl. Pf1728.
- 2. Podstawowe pojęcia taktyki ogólnej - nr bibl. Pf1735.
- 3. Literatura do tematu: "Zasady walki" nr bibl.1736.

Wyk.w 4 egz.

Egz. nr 1 - 4 Bibl.Nauk.-DZS

Wyk. płk T.Wójcik

Druk.E.K. dnia 31.10.85 r.

Nr ks.masz.Pf54/KTO

40-001-0000

A. Wykaz:

1. Wykaz bibliograficzny (ogólny) - nr bibli. 12. 6873.
2. Wykaz bibliograficzny (specjalny) - nr bibli. 12. 6874.
3. Wykaz bibliograficzny (specjalny) - nr bibli. 12. 6875.

1. Wykaz bibliograficzny (ogólny) - nr bibli. 12. 6876.
2. Wykaz bibliograficzny (specjalny) - nr bibli. 12. 6877.
3. Wykaz bibliograficzny (specjalny) - nr bibli. 12. 6878.

Wykaz bibliograficzny
 nr bibli. 12. 6879
 wyd. 1. 1974 r.
 12. 6879

